

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmmma Totivs Theologiae S. Thomae Aqvinatis, Doctoris Angelici Ordinis Prædicatorum

Secvndæ Secvndæ Partis Volumen Tertium

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Romae, 1619

De tentatione primorum parentum. Quæstio 165.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38803

est homini secundum statum presentis miserix, propter duo. Primo quidem, propter defectum ab exterioribus nocentis, puta intemperati caloris & frigoris. Secundo, ad tegumentum ignominix, ne turpitudine membrorum appareat: in quibus præcipue manifestatur rebellio carnis ad spiritum. Hæc autem duo in primo statu non erant, quia in statu illo corpus hominis non poterat per aliquod extrinsecum laedi, ut in primo dictum est*. Nec etiam erat in statu illo aliqua turpitudine in corpore hominis, quæ ad confusionem induceret. Unde dicitur in Gen. Erat autem uterque nudus, Adam scilicet & vxor eius; & non erubescabant. Alia autem ratio est de cibo, qui est necessarius ad fomentum caloris naturalis, & ad corporis augmentum.

1.2. q. 97
ar. 2.

innuitur undecimo super Genes. ad litteram*, Non est credendum quod primi parentes essent producti clausis oculis: præcipue cum de muliere dicatur, quod vidit lignum quod esset pulchrum & bonum ad vescendum. Aperti ergo sunt oculi amborum ad aliquid intueendum, & cogitandum: quod antea numquam aduertuerant, scilicet ad inuicem concupiscendum, quod ante non fuerat.

QVÆST. CLXV.

De Tentatione primorum parentum, in duos articulos diuisa.

Deinde considerandum est de tentatione primorum parentum.

- ¶ Circa quam quærentur duo.
¶ Primo, utrum fuerit conueniens quod a diabolo homo tentaretur?
¶ Secundo, de modo & ordine illius tentationis.

ARTIC. I.

Utrum fuerit conueniens, ut homo a diabolo tentaretur?

798

Ad primum sic proceditur. Videtur, quod non fuerit conueniens, ut homo a diabolo tentaretur.

tur. Eadem enim pœna finalis debetur peccato angeli, & peccato hominis, secundum illud Matt. 25. Ite maledicti in ignem æternum, qui paratus est diabolo & angelis eius. Sed primum peccatum angeli non fuit ex aliqua tentatione exteriori. Ergo nec primum peccatum hominis debuit esse ex aliqua exteriori tentatione.

¶ 2 Præterea, Deus præsciens futurorum, sciebat quòd homo per tentationem dæmonis in peccatum deijceretur. Et sic bene sciebat quòd non expediebat ei quòd tentaretur. Ergo videtur quòd nec fuerit conueniens quòd permitteret eum tentari.

¶ 3 Præterea, Quòd aliquis impugnatorem habeat, ad pœnam pertinere videtur: sicut & è contrario pertinere videtur ad præmium, quòd impugnatio subtrahatur, secundum illud Prouerb. 16. Cùm placuerint domino viæ hominis, inimicos quoque eius conuertet ad pacem. Sed pœna non debet præcedere culpam. Ergo inconueniens fuit quòd homo ante peccatum tentaretur.

SED contra est, quod dicitur Ecclesiastici 34. Qui tentatus non est, qualia scit?

RESPONDEO dicendum, quòd diuina sapientia disponit omnia suauiter, vt dicitur Sapient. octauo, in quantum scilicet sua prouidètia singulis attribuit, quæ eis comperunt secundum suam naturam: quia vt dicit Dionysius quarto capite, de diuinis nomin. * *inter me.*
 Prouidentia non est naturam corrumpere, sed saluare. Hoc autem pertinet ad conditionem humanæ nature, vt ab alijs creaturis iuari vel impediri possit. Vnde conueniens fuit, vt Deus hominem in statu innocentia & tentari permitteret per malos angelos, & iuari eum faceret per bonos. Ex speciali enim beneficio gratia hoc erat ei collatum, vt nulla creatura exterior ei posset nocere contra propriam voluntatem, per quam etiam tentationi dæmonis resistere poterat. *& fin.*

Ad primum ergo dicendum, quòd supra naturam

D d a huma-

humanam est aliqua natura, in qua potest malum culpæ inueniri: non autem supra naturam angelicam. Tentare autem inducendo ad malum, non est nisi iam deprauati per culpam. Et ideo conueniens fuit, vt homo per angelum malum tentaretur ad peccandum, sicut etiam secundum ordinem naturæ per angelum, bonum promouetur ad perfectionem. Angelus autem à suo superiori, scilicet à Deo, in bono perfici potuit, non autem ad peccandum induci: quia sicut dicitur Iacobi primo, Deus intentator malorum est.

Ad secundum dicendum, quòd sicut Deus sciebat quòd homo per tentationem in peccatum esset deiciendus, ita etiam sciebat quòd per liberum arbitrium resistere poterat tentatori. Hoc autem requirere conditio naturæ ipsius, vt propriæ volûtati relinqueretur, secundum illud Eccl. 15. Deus reliquit hominem in manu consilij sui. Vnde August. dicit 11. super Genes. ad litteram *, Non mihi videtur magnæ laudis futurum fuisse hominem, si propterea posset bene viuere, quia nemo male viuere suaderet: cum & in natura posse, & in potestate haberet velle non consentire suadenti.

Ad tertium dicendum, quòd impugnatio, cui cum difficultate resistitur, pœnalis est. Sed homo in illa innocentia poterat absque omni difficultate temptationi resistere: & ideo impugnatio tentatoris pœnalis non fuit.

ARTIC. II.

Vtrum fuerit conueniens modus & ordo primæ temptationis?

799
3. q. 41.
4. q. cor.

AD secundum sic proceditur. Videtur, quòd non fuerit conueniens modus & ordo primæ temptationis. Sicut enim ordine naturæ angelus erat superior homine, ita & vir erat perfectior muliere. Sed peccatum peruenit ab angelo ad hominem. Ego pari ratione debuit peruenire à viro in mulierem, vt scilicet mulier per virum tentaretur, & non è conuerso.

¶ 2 Præ-

¶ 2 Præterea, Tentatio primorum parentum fuit per suggestionem. Potest autem diabolus etiam suggerere homini absque aliqua exteriori sensibili creatura. Cum ergo primi parentes essent spirituali mente præditi, minus sensibilibus quam intelligibilibus inhaerentes, conuenientius fuisset, quod solum spirituali tentatione homo tentaretur, quam exteriori.

¶ 3 Præterea, Non potest conuenienter aliquis malum suggerere, nisi per aliquod apparens bonum. Sed multa alia animalia habent maiorem apparentiam boni, quam serpens. Non ergo conuenienter tentatus fuit homo à diabolo per serpentem.

¶ 4 Præterea, Serpens est animal irrationale. Sed animali irrationali non competit sapientia, nec locutio, nec pœna. Ergo inconuenienter inducitur serpens esse callidior cunctis animalibus, vel prudentissimus omnium bestiarum, secundum aliam translationem. Inconuenienter etiam inducitur fuisse mulieri locutus, & à Deo punitus.

SED contra est, quod id quod est primum in aliquo genere, debet esse proportionatum his quæ in eodem genere consequuntur. Sed in quolibet genere peccati inuenitur ordo primæ tentationis, in quantum videlicet præcedit in sensualitate, quæ per serpentem signatur peccati concupiscentia; in ratione inferiori, quæ signatur per mulierem, delectatio; in ratione superiori, quæ signatur per virum, consensus peccati, vt Aug. dicit duodecimo de Trinit.* Ergo congruus fuit ordo primæ tentationis. 6. 12. 10. 3

RESPONDEO dicendum, quod homo compositus est ex duplici natura, intellectiua scilicet, & sensitiva. Et ideo diabolus in tentatione hominis vsus est incitamento ad peccandum dupliciter. Vno modo, ex parte intellectus, in quantum promisit diuinitatis similitudinem per scientiæ adeptionem, quam homo naturaliter desiderat. Alio modo, ex parte sensus: & sic vsus est his sensibilibus rebus, quæ maximam habent affinitatem ad hominem, partim quidem in ea-

dem specie tentans virum per mulierem; partim verò in eodem genere, tentans mulierem per serpentem: partim verò ex genere propinquo, proponens pomum ligni vetiti ad edendum.

Ad primum ergo dicendum, quòd in actu tentationis diabolus erat sicut principale agens, sed mulier assumebatur quasi instrumentum tentationis ad decipiendum virum: tum quia mulier erat infirmior viro, unde magis seduci poterat; tum etiam propter conjunctionem eius ad virum maxime per eam diabolus poterat virum seducere. Non tamen est eadem ratio principalis agentis, & instrumenti. Nam principale agens oportet esse potius: quod non requiritur in agente instrumentali.

Ad secundum dicendum, quòd suggestio, qua spiritualiter diabolus homini aliquid suggerit, ostendit diabolum plus habere potestatis in homine, quam suggestio exterior: quia per suggestionem interiori immutatur à diabolo saltem hominis phantasia: sed per suggestionem exteriori immutatur sola exterior creatura. Diabolus autem minimum potestatis habebat in homine ante peccatum. Et ideo non potuit eum interiori suggestionem, sed solum exteriori tentare.

Ad tertium dicendum, quòd sicut Augustinus dicit in *cap. 3. in prin. 10. 3* undecimo super Genesim ad litteram *, non debet opinari quòd serpentem sibi, per quem tentaretur, diabolus eligeret. Sed cum esset in illo decipiendi cupiditas, non nisi per illud animal potuit, per quod posse permissus est.

Ad quartum dicendum, quòd sicut Augustinus dicit in *ca. 29. in prin. 10. 3* undecimo * super Genesim ad litteram, serpens dictus est prudentissimus vel callidissimus, propter astutiam diaboli, qui in illo agebat dolum. Sicut dicitur prudens vel astuta lingua; quam prudens vel astutus mouet ad aliquid prudenter vel astute faciendum. Neque etiam serpens verborum sonos intelligebat, qui ex illo fiebant ad mulierem: neque enim

conuersa credenda est anima eius in naturam rationalem: quando quidem nec ipsi homines, quorum rationalis natura est, cum demon in eis loquitur, sciunt quid loquantur. Sic ergo locutus est serpens homini, sicut asina in qua sedebat Balaam, locuta est homini: nisi quod illud fuit opus diabolicum, hoc angelicum. Vnde serpens non est interrogatus, cur hoc fecerit; quia non in sua natura ipse hoc fecerat, sed diabolus in illo, qui iam ex peccato suo igni delinatus fuerat sempiterno. Quod autem serpenti dicitur, ad eum qui per serpentem operatus est, refertur. Et sicut Aug. dicit in lib. * super Genes. contra Manichæos, Nunc quidem eius poena, scilicet diaboli, dicitur, qua nobis cauendus est, non ea quæ ultimo iudicio reseruetur. Per hoc enim, quod ei dicitur, Maledictus es inter omnia animantia & bestias terræ: pecora illi preponuntur, non in potestate, sed in conseruatione naturæ suæ: quia pecora non amiserunt beatitudinem aliquam cælestem, quam nunquam habuerunt, sed in sua natura quam acceperunt, peragunt vitam. Dicitur etiam ei, Pectore & ventre repes, secundum aliam litteram *. Vbi nomine pectoris significatur superbia, quia sibi dominatur impetus animi. Nominis autem ventris significatur carnale desiderium, quia hæc pars mollior sentitur in corpore. His autem rebus serpit ad eos quos vult decipere. Quod autem dicitur, Terram comedes cunctis diebus vitæ tuæ: duobus modis intelligi potest: vel, Ad te pertinebunt quos terrena cupiditate deceperis, id est peccatores, qui terræ nomine significantur. Vel certe tertium genus tentationis his verbis figuratur, quod est curiositas. Terram enim qui manducat, profunda & tenebrosa penetrat. Per hoc autem, quod inimicitia ponuntur inter ipsum & mulierem, ostenditur nos non posse a diabolo tentari, nisi per illam animale partem, quæ quasi mulieris imaginem in homine gerit siue ostendit. Semen autem diaboli est peruersa suggestio, semen mulieris, fructus boni operis, quod per-

D d 4 uersa

li. 2. c. 17.
in med.
80. 1.

Aug hñ
ad verbū
lib. 3. de
Gen. con-
Manich.
c. 17. c.
18. 10. 1.

424 QVÆST. CLXVI. ART. I.
uerse suggestioni resistit. Et ideo obseruat serpen-
plantam mulieris, vt si quando in illicita labitur, de-
lectatio illam capiat. Et illa obseruat caput eius, vt
eum in ipso initio malæ suasionis excludat.

QVÆST. CLXVI.

De studiositate, in duos articulos diuisa.

Postea considerandum est de studiositate & curio-
sitate sibi opposita.

¶ Circa studiositatem autem queruntur duo.

¶ Primo, quæ sit materia studiositatis.

¶ Secundo, vtrum sit pars temperantiæ?

ARTIC. I.

800 Vtrum materia studiositatis sit propriè cognitio?

sup q. 160
ar. 2. co.
Et infra
q. 167. a.
1. cor.

AD primum sic proceditur. Videtur, quod mate-
ria studiositatis non sit propriè cognitio. Stu-
diosus enim dicitur aliquis ex eo quod adhibet stu-
dium aliquibus rebus. Sed in qualibet materia debet
homo studium adhibere, ad hoc quod recte faciat
quod est faciendum. Ergo videtur quod non sit spe-
cialis materia studiositatis, cognitio.

¶ 2 Præterea, studiositas curiositati opponitur.
Sed curiositas, quæ à cura dicitur, potest esse etiam
circa ornatum vestium, & circa alia huiusmodi que
pertinet ad corpus. Vnde Apostolus dicit ad Rom. 17.
Carnis curam ne feceritis in desiderijs. Ergo studio-
sitas non est solum circa cognitionem.

q. 118.
ar. 2.

¶ 3 Præterea, Hieremiæ sexto dicitur, A maiore
vsque ad maiorem omnes auaritiæ student. Sed auaritia
non est propriè circa cognitionem, sed magis
circa possessionem diuitiarum, vt supra dictum est.
Ergo studiositas, quæ à studio dicitur, non est propriè
circa cognitionem.

SED contra est, quod dicitur Prouerborum vige-
simoseptimo, Stude sapientiæ, fili mi, & laudat col-
meum, vt possis respondere exprobranti sermonem.
Sed eadem studiositas est quæ laudatur vt virtus, &
ad quam lex inuitat. Ergo studiositas est propriè cir-
ca cognitionem.

RE.